

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Főlavatási beszéd

tartotta fötiszteletű R é v é s z B á l i n t
tiszántuli ref. szuperintendens az 1875 július 17-ki
lelkésszentelés alkalmával a debreczeni nagy-
templomban.

Isten hozott! e szavakkal fogadlak Istennek szolgálói, szeretett testvéreim az Urban. — Isten hozott! e szavakkal fogadlak titeket, mert ti vagytok az én örömem és dicsekedésem. — Az Ur legyen veletek, az Ur áldjon meg titeket! e szavakkal köszöntelek titeket mint köszönté a szent hajdankorban Bóáz aratóit, mert ti is aratók vagytok és lesztek a szellemi és erkölcsi élet nagy mezején.

Ti, miután már képességtöknek a törvényszabta megvizsgálatás minden fokozatain nyilvános bizonyosságát adátok, s a lelkészi szent szolgálatra ideiglenesen felhatalmazva valátok, — most azért állottatok elő, hogy eskü letétel után, az apostoloktól vett rendtartás szerint, kezeinknek fejeitekre való tétele által, a lelképásztori szent hivatalra ünnepélyesen felavattassatok, abban véglegesen megerősítettetek, és erről szóló oklevéllel ellátva, az Ur szőlőjében való munkálkodásra éltetek fogytaiglan kibocsátassatok.

Vajha e megható órában, ez ünnepélyes alkalommal valami lelki ajándékot közölhetnék s közölhetnék veletek! vajha kezeinknek fejeitekre való tétele, és értetek való imádkozásunk közben az Urnak lelke nyugodnék meg rajtatok! mert nektek, kik nem emberi bölcseséget tanítatok, hanem Istennek bölcsességét szóljátok, — nektek, kik arra vagytok hivatva, hogy beszédetök ne térjen vissza üresen, hanem a velök megoszlásokig elhasson, oly nagy szükség-tök van az Isten kegyelmére, s ama szent lélekre, ki minden igazságra megtanít titeket, és ad szólnotok tinektek. De én és mi, bár órállói az anyaszentegyháznak, mégis csak hozzátok hasonló, gyarló szolgálói az Urnak, — kegyelmet és szentlelket nem adhatunk nektek, — csak erőtlen kezeinket vetjük majd fejeitekre, csak könyöröghetünk

nektek kegyelmet és szent lelket a minden jóknak adójától.

Mielőtt azonban ez történnék: engedjétek meg, hogy néhány szót szóljak hozzátok ez ünnepélyes, e rátok nézve oly megható helyen, s órában. — Talán, ha nem amaz égő csipkebokorból hangzik is, mint hangzott vala Mózeshez, — a szó hozzátok, ki fogtok abból venni annyit, hogy a hely, a hol állatok, szent, és ide könnyelműleg, valami szent ihletettség és elhatározás nélkül járulni nem szabad; talán e helyről, s ez órában hozzátok intézendő szavaim megmaradnak, megőriztetnek emlékezetetökben.

Ne higgyetek minden léleknek, hanem próbáljátok meg a lelkeket, ha Istentől valóké-e? mert sok hamis próféták jöttek e világra: ez apostoli igék felett elmélkedett társatok a vallás szószékében. — Szabad legyen nekem is ezekből kiindulva szólanom hozzátok! Vajha midőn mint az anyaszentegyház órállói kibocsátunk titeket az isteni szent szolgálatra, megpróbálhatnók a ti lelkeiteket, ha Istentől valóké-e? de ezt csak Isten teheti, ki a sziveket és veséket vizsgálja, vajha ti is, mielőtt az esküt leteszitek, megpróbálnátok lelkeiteket, ha vajon Istentől valóké-e? és ti ezt már tehetitek, mert lelketek mint nyitott könyv áll előttetek, de tennetek is kell, hogy oly igát ne vegyetek magatokra, melyet el nem hordozhattok, hogy később, midőn azon hitet, azon tudomány hirdetését kívánjuk tőletek, melyet mi vallunk, azt ne mondjátok, hogy uralkodni akarunk lelkeiteken, — tennetek kell, hogy se magatokat, se a gyülekezeteket, melyek gondjaitokra lesznek bizva meg ne csaljátok! vajha végre a ti hallgatóitok, kik közé kibocsátattok, oly lelkeknek ismerjenek titeket, kik Istentől vagytok, nem pedig azok közül valóknak, kikről az mondatik: sok hamis próféták jöttek e világra! És ezt szeretjük hinni rólatok, mert felteszszük, hogy ti midőn a lelkészi hivatalra elhatározottatok magatokat, nem végeztetek Pál apostollal magatokban egyebet- valamit tudni a gyülekezet közt, hanem csak Jézus Krisztust, azt pedig a ki megfeszítettett, hogy ti midőn majd az ígét hirdetitek érezni fogjátok miszerint

neme világnak bölcsességét, sem nem e világi fejedelmek bölcseségöket szóljátok, kik el-töröltetnek, hanem szóljátok az Istennek titkos bölcsességét. 1 Kor. 2, 2—7; felteszszük, hogy ti Péter apostol ama vallástétele kőszikláján álltok, te vagy Krisztus az élő Istennek ama fia, (Mát. 16, 16.) melyen felépítette Krisztus az ő anyaszentegyházát, s csak addig nem fognak azon a pokolnak kapui diadalmat venni, míg e sziklán áll; felteszszük, hogy ti midőn a titkok titkaiba nem hathattok, nem kéritek, mint Filep kérte Jézustól: *Ura m! mutasd meg nekünk az ayát, és elég nekünk; s nem ér amaz ő szemrehányása titeket: ennyi időtől fogva vagyok veletek még sem ismertek-e engemet?* (Ján. 14, 8—9).

Fájdalom! a prot. egyházban megindult mozgalom azt látszik mutatni, hogy ma is sokakat érhet e szemrehányás, és pedig annál fájdalmasabb ez, mert ma már nem az egy-ügyűség, nem a korlátolt ismeret, mint volt Filepben, akarja lerontani ama szikla alapot, s ádokot ama szemrehányásra, hanem az emberi ész, tudomány tulbecsülése. melynélfogva némelyek kicsinyelve, szégyenelve, megtagadva a hitet, ugy fogják fel Jézus születését, mint bármely más a történelem folyamában előjött eseményt, s őt magát is, mint csak történelmi személyt, nem pedig ugy, mint szent könyvünkben előadva van, hogy az az Isten örök tanácsa szerint az emberi nem megváltására történt, s az örök ige lett testté Jézusban — ez az ige pedig Isten vala. Az ilyenek nem akarják elismerni, hogy az emberi ismereteknek azon körén tul, meddig a véges elme elhathat, vannak a hitnek magasabb régiói, melyek ott kezdődnek, hova a tudomány legmagasb röptü szárnyalási sem érhetnek el; az ilyenek nem akarják elismerni, hogy az Isten teremtő gondviselő ereje, és végire mehetlen bölcsesége épen ugy kiterjed a kegyelem lelki országára, mint a természet nagy világára; épen ugy munkálkodik amabban, mint ebben; az ilyenek lehetlennének, a természet törvényeivel meg nem állhatóknak tartván a csudákat, melyek a Jézus születésének, életének eseményeit valami földfeletti nagyszerűségben tüntetik fel, vagy lejártnak állítván már a csudák hitének idejét, legendaszerű leírásoknak az evangyéliom könyveit: ugy akarják feltüntetni Jézust, mint hozzánk mindenben hasonló embert, mint csak egy nagy vallás reformátort és történelmi személyt, ki épen ugy állott elő, mint más nagy emberek a történelem folyamában, következésképen az ő tudományát sem tartják másnak, bár tökéletesnek, követésre méltónak mondják, mint pusztán emberi láng elme szülte tudomány-nak. E végett ostromolják az evangyéliom csodaszerű leírásait, kutatják a történelmi könyveket, adatokat, s ha azokat az evangyéliomi előadásokkal összhangzásba hozni nem tudják, kész náluk a kételkedés avagy tagadás; ha Jézusról, mint Isten fiáról beszélünk, ki felől Mózes és a

próféták irtak Natanáéllal gúnyosan így felelnek: *Názáretből támadhat-e valami jó? vagy alacsony származását vetvén mérlegbe, lenézőleg így szólanak, mint ama kevély názáretbeliek: avagy nem ez-é ama zácsmester fia? nem de nem Máriának hívják-e az ő anyját? Csodálatos dolog! azt, kit 4 ezreden át epedve, sovárogra várt amaz akkor nagy nemzet, mely egyedül ismerte az egy igaz Istent, s prófétáitól hallott a Szabadítóról — ma már némelyek, mint illet, megakarják tagadni! de ennél még csodálatosabb, hogy mig Jézusnak földönjártában, az általa megsemmisítéssel fenyegetett zsidó vallást követők közül támadtak, ma már épen a nevét valló keresztyének közül akadnak ellenségei! Boldogtalanak! nem tudjátok-e az ő kor történelméből, ha nem is szent könyvünkben, — hova sülyedt az emberiség, mi volt a tudomány magára hagyatva? nem sejtitek-e az örvényt, mely megnyilik az emberiség előtt azonnal, ha elveszitek tőle Jézusban, mint Isten fiában való hitét, vagy az emberi tudományt, mely időnként változik, felibe emelitek az isteni kijelentésnek, mely egy és megmarad mindörökké? nem gondoljátok-e meg, hogy a kit, s a kinek vallását ma már mindenki által elítélt önzésből üldözték a zsidók s pogányok, azt ti ma már nem üldözhetitek, nem tagadhatjátok meg ha csak ama sötét korszakot, s átkos érdekek uralmát vissza hozni nem akarjátok? nem gondoljátok-e meg, hogy ha ma a Jézusban, mint Isten fiában való hitet ingatjátok meg a keresztyén-ségben, holnap már tudományát veti el, tapodja lábaival, mely pedig a világ ábrázatját megváltoztatta? nem gondoljátok-e meg, hogy Jézusnak s vallásának kezdetben támadt ellenségei csak egy csillagfényt akartak kioltani, ti pedig egy ragyogó napnak elébe akartok vészelleget gyűjteni, mely szinte 19 századon át hinti jóltevőleg a szellemi és erkölcsi világra sugárait? Ám tisztogassátok a keresztyén vallást az ő kor, ma már hozzá nem illő maradványaitól, s azon külső rétegektől, melyek az idő folyamából ráragadtak: de magát a szegletkövet ne bántátok, mely egyszer vettetett, és nem lehet más mint Jézus Krisztus, nehogy az alapjában megingatott ház, mint a Filiszteuson boszút állni akaró Sámson az oszlopaiban megrázott hajlék, tenmagatokat is romjai alá temessen.*

Hiszen ti már gyümölcseiről ismerhetitek a fát, mit Jézus az emberiség földébe ültetett, hiszen ti már szinte 19 századra telt hosszú idő történelmének könyveiből, sőt a mai keresztyén és nem keresztyén népek társadalmi életének összehasonlításából is tudhatjátok, mily átalakító, s jótékony hatása volt és van Jézus vallásának az emberiségre; hiszen ti a tudomány és hit kettős szárnyain biztosabb röptekkel emelkedhetnétek a megfoghatatlanok fele; hiszen ti, ha az emberiség jóltevői akartok lenni, nem lehet hogy mást akarjatok, mint akart Jézus, nem lehet hogy azon eszméket ne igyekezzetek megtestesíteni, miket Jézus

mondott ki először, és a miket nem tulszárnyalni, de megközelíteni sem volt képes az előre haladott tudomány, a gyakorlati életben pedig megvalósítani nem birt annyi nemes küzdelem — s miként hihetnétek, hogy a mit nem birt elérni Jézusnak Istentől aláhozott, s az ő lelke által terjesztett vallás, azt elérné a magára hagyatott ész és tudomány?

Ámde ti azt mondjátok, nem is tudományában, hanem személyében, melyben az evangyéliom feltünteteti találjátok a botránkozás követ, találtok valami hihetlent, megfoghatatlant. — Ne illessétek, kérlek, a titkok titkának kárpitját, melyen át a tudomány sem hathat, vagy ha mégis merész kezekkel bontogatni próbáljátok annak redőit, — ne csodaszerű születésében, a betlehemi jászolban, melyet angyali ének zengett körül, csillagfény fedezett fel a bölcseneknek, — ne csodatételeiben, ne feltámadásának, menybemenetelének dicsőségében, melyek azért hihetetlenek előttetek, mert megfoghatatlanok, hanem ott a jeruzsálemi templomban, honnan erkölcsi méltósággal kiüzte a pénzváltókat, ott-tanításaiban melyekről ti is elismerhetitek, hogy soha ember oly bölcsen nem szólott; továbbá ama nagyszerű jelenetben, midőn a főpap ama kérdésére: az Isten nevére kényszerítlek téged, mond meg, te vagy-e Krisztus, az élő Istennek fia, így felelt: te mondád; végre virágyasárnapi diadalmenetében, melyek virányai, s a népnek királyi trónt ajánló hódolata helyett, inkább választá a sötét Golgota kinteljes utját, és véres keresztét: — itt s ezekben keressétek, csodáljátok Jézust, mint többet, nagyobbat embernél, vagy ha még ez sem lenne elég: mérlegeljétek és próbáljátok meg amaz ő nyilatkozatát: az én tudományom nem enyém, hanem azé, a ki engemet elküldött; a ki akarja annak akaratját cselekedni, megérti a tudományról ha Istentől vagy on-e, vagy én magamtól szólok? a ki magától szól, a maga saját dicsőségét keresi, a ki pedig keresi annak dicsőségét, a ki őt elküldötte: ez igaz és nincsen abban hamisság. (Ján. 7, 16).

E szerény, de még is fenséges vallomásra, bármily kevélyen értsetek is magatok felől, el kell pirulnotok, mert sem tudományában, sem tetteiben és életében utól nem érhetitek Jézust, s nem az emberiség javát, hanem saját dicsőségeteket keressétek. — Ám töröljétek le az evangyéliom könyvéből azon vonásokat, mik Jézust csodaszerű nagyságban, isteni fenségességben tüntetik fel; állítsátok elő, mint embert, mint történelmi személyt: elvettétek a kereszténységtől azon ő dicsőségét, mely előtt eddig meghajolt, és olyanná tettétek minő volt bármely nagy ember, kiért előbb rajongott, s ugyanazt később elhagyta, száműzte vagy halálra kereste hálátlan nemzete; ám vegyétek el az emberiségtől Jézust, mint megváltót, majd keresni

fog ismét Mólokh bálványát, melyek emléktől is visszaborzad minden jobbérzés; mert a bűnös ember kebléből ma is felszáll akaratlanul is ama gyötrő sohajtás: ó h é n s z e g é n y b ű n ö s e m b e r, k i c s o d a s z a b a d i t m e g e n g e m, e z h a l á l n a k t e s t é b ő l? ám vegyétek el Jézust, mint közbenjárót az emberiségtől: majd keres magának közbenjárókat a hozzá hasonló emberekben, a tudatlanságot mint volt a sötét századokban — önczéljaikra felhasználó papságban; ám vegyétek le Jézus tudományáról a kijelentés, Istentől származás nimbuszát: hasonlóvá tettétek azt más emberi tudományhoz, melyek változó nézetei hullámokként kergetik és megtörik egymást.

Mi pedig azon hitet, hogy Jézus Isten fia volt, s ő benne mi is Isten fiaivá s leányivá lettünk, azon édes reményt, hogy ő nála, kik megfáradtunk és megterhelgettünk, nyugalomtal találunk a mi lelkeinknek, azon erőt, melyet az ő lelke ad nehéz harcainkban, azon bátoritást, melyet a halálon vett győzedelme ad a halál félelmei ellen, azon vigasztalást, melyet mennybemenetele ad az erényért, igazságért szenvedőknek és a koporsók, sírok felett kesergőknek — nem adjuk oda bármi új tudományért, s emberi bölcseségért. S bár kinek mondják is őt lenni a hitetlenek vagy lelki kevélyek: mi Péter apostollal megmaradunk ama vallástétel mellett, hogy ő a Krisztus, az élő Istennek ama fia, és nem adatott az ég alatt más név, mely által lehetne megtartatnunk. — Azért nekünk mind életünkben, mind halálunkban nyereségünk lészen a Krisztus.

Ez alapon állva, e vallástétel mellett megmaradva hirdessétek szolgatársaim az igét, — ne s z e g y e n e l j é t e k, bár csufoltassatok is, a J é z u s K r i s z t u s e v a n g y é l i o m á t, a mint az megírva vagyon; ne elegyítsétek meg az Istennek beszédét, mint némelyek, hanem tisztán szóljatok a Krisztus felől, mint Istentől való sáfárok az Isten előtt; ne magatokat predikáljátok, hanem a J é z u s K r i s z t u s t, a z Ú r a t, m a g a t o k a t p e d i g a g y ű l e k e z e t e k s z o l g á i n a k l e n n i a J é z u s é r t. (2 Kor. 2, 17; 2 Kor. 4, 5).

S Z E M L E.

a) Belföld.

A lelkeszavatási ünnepély Debreczenben.

Julius 17-kén jelentek meg a szentelendő lelkeszek, szám szerint 55-en, az egyházkerületi közgyűlés előtt egy-kettő kivételével magyar nemzeti viseletben, vállakon paláttal. Püspök ur felolvastatta előttök az eskü szövegét azon észrevétellel, nem akarunk senki lelkiismeretén erőszakot tenni s uralkodni, ha tehát valakinek kifogása volna a szentírásra, s erre támaszkodó

hitjelvényes könyveinkre fektetett eskü tartalma ellen, mondja ki bátran, ha pedig az esküt aztán valaki leteszi, tartsa azt meg híven. Mindnyájan felelvén, hogy kifogásuk nincs, püspök és főgondnok vezérlete alatt az esperesi és s.-gondnoki karral együtt reggel 9 órakor a már megtelt nagytemplomba vonult harangzúgás közt a tisztelet gerjesztő testület.

A „Jövel Szentlélek Ur Isten“ 3 versének eléneklése után Gulyás Lajos nagybányai ref. lelkész (kollégiomunk egykori jeles növendéke) ment fel a szószékbe s I. János 4, 1. alapján „Szerelmesim ne higgyetek minden léleknek, hanem megpróbálgjátok a lelkeket ha Istentől vagynak-e: mert sok hamis próféták jöttek a világra“ félóráig tartó hatásos egyházi beszédét tüzzel és lélekkel előadta. Tartalmából kiemeljük következő pontokat. Isteni kijelentés s az önerejére támaszkodó ész harcban álltak kezdetben s állnak kivált korunkban egymással; a keresztyénség küzd és él törhetlen erőben. Ha volt valaha idő, jelen századunk az, mikor azzal kecsgetetik magukat a ker. vallás támadói, hogy még egy erős roham kell, s az Isten uralma megsemmisül, helyébe a független hitetlenség üti fel zászlaját; s ezt azért is várják, mert magában az egyház várában meghasonlás vész-angyala jár. Ez az ok, hogy ez alapigét tüzte szónok elmélkedése tárgyaul. Kell keresni a vallásos mozgalmok megítélésénél is biztos mértéket, hogy tájékozhatjuk magunkat, e mérték a bibliában foglaltatik, s nem más, mint az isteni kijelentés, főleg az Istenfiának felséges személye ő levén és maradván a szellemvilág középpontja. — A beszéd tárgyalt a z o n l e l k e k r ö l , k i k n e k h i n n ü n k n e m s z a b a d . — a) Nem kell hinni azon lelkeknek, kik mindent tudni, de semmit hinni nem a k a r n a k . Mit ér az emberi ész, ha végessége tudatában alahull? mit ér hitnélkül, melynek híjában hiába keresi Istent is csillagokban vagy azokon felül? Érzeni kell a mindenséget átható istenséget. — Mit ér az ember? ha a halhatlan lélekről tudomása nincs, olyan mint a buta hegy, mely a keblében hordott aranyérczekekről öntudattal nem bír. A szellemvilágban létező erőket sem szabad tagadni. A pusztá tudat még nem elégít ki, felszólal a szívjoga hangosan, csak a hit nyugtathat meg, ez vezérel a szentek szentéhez Krisztushoz. — Hit nélkül koldus a halandó, vagy olyan, mint a virág sugárhatása nélkül, — elfonnyad. Az észszerűség és érzés vallásos követelményeit visszautasítoknak azt feleljük: nektek nem hiszünk, mert nem Istentől vagytok.

b) Azoknak se higgyünk, kik a bibliában található emberi részek miatt megvetik annak tartalmát. A szentírásban van sok téves dolog a napról, természetről, s nem közvetlen a hitre tartozó tárgyakról; homályos a látható dolgokról sok helyen a fogalom. Isten lelkének ott működését azonban épen a bizonyítja, hogy épen a nemláthatókról, minő Isten, kijelentés stb. tiszta fogalmakkal találkozunk a szentíróknál, kik magok is emberek voltak s koruk miveltségi foka szerint fogták fel a kijelentést. — Elő van adva az ó szövetségben a bűn és rossz is, igaz, — egész fedetlenségében, de soha sem csábit, sőt elriaszt. Jákób lépcsője a szentírás, egyik vége a földön, másika az égen van. A biblia terjesztés szent kötelemét melegen hangoztatja. — Ne hamisítsuk meg saját eszme szüleményeink bevitelével a szentírást, az ily féleket gondosan, szorgosan vizsgáljuk meg, mert a vizsgálás nyomán tudhatjuk meg kiknek kell hinni.

c) Ne higgyetek azon lelkeknek sem, a kik állítják, hogy az emberiség férfi korába lépett

s a vallást, mint a gyermeki korba való dolgot nélkülözheti. Ha elérte nemünk a férfikort, ezt hanyatlás szokta követni, ekkor hol van a tökély? Az ismeretvilágban elérve a tökély épen nincs. Az erkölcsiségben, szeretet stb. rokon téreken sincs elérve az. Hát a társadalom terén megszűnt-e a nyomor, szenvedés, bűn? van-e igazság mindenütt és boldogság? A vallás ma épen oly mulhatlanul szükséges nevelő, emelő, vigasztaló stb. eszköz, miként volt eddig, szükséges lesz ezután is. A tökélyt kereső rövid életű ember ketelét a vallás nemesíti, s nem hogy azt állíttatná, mi-zerint immár az egyén tökéletes, de oda emeli, hogy a tökély az ő rendeltetése. Az állapotok nélkülözhetik a vallást; az ember elméje segélyével mélyre hatol, keresi a változatok okait, s oda jön meg, hogy az istenséghez a tökély utja vezet. Lehetetlen az, hogy minél közelebb jut ember Istenhez, annál kisebbnek tűnjék ez fel; a tűz is, minél közelebb férünk hozzá, annál inkább melegít: épen a tökély követeli, hogy Istenhez közeledvén még inkább buzduljunk imádására. — A vallás igazságait a csalhatlanság gögyével kigúnyolónak nem hihetünk, hiszen minden bölcsesség kezdete az Isten félelme. — Végül összezé, kik a hamis próféták. Voltak minden időben az örök igazságnak konok ellenségei, övezzük fel ezek ellen — szól a pályatársakhoz elragadó tüzzel és lelkesen, s itt érte el a szónoki hév magaslátát, — ö v e z z ü k f e l a h i t p a i z á t , az igazság mellvasát stb. Tegyük szent fogadást, hogy az Isten szentfiának evangéliomához hívek leszünk és maradunk, akkor leszünk az emberiség legszebb ügyének bajnokai.

A beszéd fényesen sikerült, gyülekezet és egyház órállói nyugodtan bocsáthatják oly hitelű pásztorok kezébe az egyházat és kincseit a halhatlan és üdvre rendelt lelkeket.

A püspöki üdvöző és felavató beszéd minden lelket megragadott, midőn pedig azon magaslathoz ért „magát a szeglet követ ne bántásatok,“ megmozdult minden szív, melyben a hitnek csak egy szikrája rejtőzék. Éreztük a valót és követelményét, mely is ez: minél erősebben kergetik a J. Krisztust a kor büszke fiai, annál inkább kell imádnunk őt, ragaszkodni hozzá, és szeretni őt. Hálás érzettel kell eltelnünk az ékes szülő főpásztor iránt azért, hogy az ingadozás korában apostolilag fényes bizonyosságot tett az Urról, az egyház láthatlan fejeéről s ezekben szilárdítá a hitet.

Az ünnepély után a közgyűlés előtt az ifjú lelkészek jelenlétében Hajnal Ábel adott a közérzetnek remek kifejezést, midőn Sámueli lélekkel felkérte püspök urat, hogy a Méliusi hatálylyal elmondott kenetes beszédet adja át a nyilvánosságnak lapunk útján; a felavatott lelkészek hasonlóan kértek. — Ez vala mindnyájunknak óhajtása.

Paprika Imre h. m. vásárhelyi lelkész mondott köszönetet püspök urnak az adott nemes és buzdító szavakért: megőrzendik azok ígét.

Délben a felavatott lelkészek mindnyájan a püspök urat asztalának voltak vendégei s a legkedvesebb és ragaszkodóbb nyilatkozatok közt folyt le a szívélyes együttlét. — Hogy a nap emléke az utánok jövő nemzedéknél is némi emléket hagyjon hátra, a vallásos szellem szellemi eredményt termeljen, filléereiket rakták össze Szél György, Gulyás Lajos, Böszörményi Lajos, Hajnal Elek, Paprika Imre, Mészáros Gyula, Janka Gyula, Gyikó Ferencz, Tóth Miklós, Ágoston Sámuel, Pinkóczi Lajos, Pap Károly, Szikszai János, Pap Gusztáv, Darcsi Bertalan, Jákó Balázs, Nagy Károly, Ferenczi Imre, Biró Lajos, Sipos Imre, s még 9-en, gyűjtve rögtönösön 22 frt 25 krt azon célra, hogy a

debreczeni hi tanszaki önképző társulatnak adassék ez összeg két egyházi beszéd pályadíjául. — Szél György 3-ad magával adta át a gyűlöletet s a pénzt nevezett társulat felügyelő tanára Balogh Ferencnek, ki azt köszönettel s örömtől megragadva átvette, s takarékpénztárba helyezte.

Szebb jövőt várunk és remélünk egyházunkra fejlődni, mivel a hit mennyei szövéténeke lángol azokban, kik mint ifjak a hit talentomának sáfáraiul mennek ki az életbe. Kelj fel hegyeket elmozdító hit, s szórd szét az ige termékeny magvait, hogy élet viruljon a romokon is!!

S i l ó i.

A tiszántuli reformált egyházkerületi közgyűlés közérdekűbb tárgyai.

II.

7) Indítványoztatott, hogy minden egyházmegye, a lelkészi fizetés minimumát tanácskozás tárgyává téve, a helyi viszonyok és körülményekből kiindulva, véleményes javaslatot terjesztszen az egyházkerületi közgyűlés elé, mely határozni és intézkedni fog a fizetés minimumára nézve. — Itt is van az ideje, hogy e tekintetben határozott intézkedések tétessenek.

8) A debreczeni egyházmegye, a tanítóképességi vizsga letételét eddig elhanyagolt, mint szintén az ezután a tanítóképezdei tanfolyam teljes bevégezése előtt ne talán alkalmazásba veendő tanítókra vonatkozólag elhatározta: hogy az illető tanítók, évenként két vizsgát és pedig halogatás nélkül fokozatosan le tenni oly feltétel mellett köteleztetnek, hogy ennek elmulasztása esetén, állomásaikon semmi szín alatt nem maradhatnak, az egyházmegye tanítóul nem tekintetnek. — Az egyházkerület helyeslőleg vette tudomásul, s a többi egyházmegyék figyelmébe ajánlatik, mint követésre méltó intézkedés.

9) A debreczeni főiskoláról, a 2-dik félévet illetőleg, az akadémiai és tanítóképezdei igazgató tanárok rövid jelentése olvastatván, feltűnő volt, hogy a tanítóképezdeben a 3-ad évesek, kik pedig még a félév kezdetén 18-an voltak, pünköszt ünnepig mindnyájan tanítókul bocsáttattak ki s így a 3-dik tanfolyambeli növendékek közül nyilvános vizsgát egy sem tett. — Nem volna-e czélszerű azon intézkedést megállapítani, hogy a 3 évi tanfolyam bevégezése előtt senki tanítói állomásra ki nem bocsátható; csak egy évig kellene várakozni s képzett egyéneket nyernének az egyházak; míg ily eljárás mellett, maga a tanítóképezde sem felelhet meg hivatásának s az illető tanároknak nézve is lehangelő, hogy teljesen végzett és képzett tanítókat nem küldhetnek ki. — A tanítóképezdei 2-dik tanfolyamban a növendékek száma 11, az első évesek pedig 25-en vannak. — E megmaradt 36 tanuló közt előmentelre nézve volt 3 kitűnő, 5 jeles, 6 jó, 13 elegendő és 9 nem elegendő. Az igazgató örömmel adta elő, hogy a tanítóképezdei növendékek e félév folyamán nem számítva az ifju emberek életében alig elmaradható kisebb nemű vétségeket, az iskolai rendtartás s törvények iránt kitűnő tiszteletet tanusítottak s nagyobb szerű büntetés egyáltalában egy tanulóra sem méretett ki. A tanítóképezdei növendékek önképző köre ez évben is élénk tevékenységet fejtett ki, s „Haladjunk“ című közlönyt is szerkesztett, melybe a birálat szerint legjobbnak talált művek irattak be. A kör saját erején alapított könyvtára is szépen gyarapodott.

A joghallgatók alapvizsgái jul. 2-kán kezdettek meg. Az első alapvizsgára 27-en jelentkeztek; közülök kitűnően képesítettnek találtatott 4; képesítettnek 14; felfüggesztetett 3; visz-

szautasítottatott 4; önként visszalépett: 2. A második alapvizsgára 22-en bocsáttattak; kitűnően képesítettnek találtatott 2; képesítettnek 16; felfüggesztetett 4.

Az akadémiai tanulók közt egy két nagyobb megrovás alát esett megdondolatlanságból eredt cselekmény fordult elő, de nagyobb szerű kihágás egy sem.

A jövő tanévben Tóth Sámuel hittanszaki tanár lesz az akad. igazgató; a gymnásiumban pedig míg állandó igazgató választatnak, a most működött igazgató Kovács János lett az igazgatóság vezetésével megbízva.

10) Püspök ur jelentette, hogy Zólnay Sámuel volt r. kath. plebános egyházunkba tért át az első lelkész-képességi vizsga tőle rendkívülileg el is fogadtatott és kibocsátást nyert mint segédlelkész a beregi egyházmegyében a t. szalkai egyházba.

11) Az áprilisi gyűlés alkalmával, pótvizsgatételre utasított 3 egyén, egy küldöttség által megvizsgáltatván, kielégítő készsületet mutattak fel; s indítványozta a küldöttség, hogy ezen-tul lelkész-képességi vizsga csak is egyszer tartassék s a kik visszautasítottatnak mindig egy év múlva állhassanak elő újabb vizsgatételre.

12) Két nevezetes peres ügy is elintéztet nyert; az egyik a nagy ecsedi, ahol a lelkész és egyháztagok közt igen éles ellenszenv, viszály és egyenetlenség fejlődött ki. A lelkész az alaptalan vádak alul felmentetett, a gondnok és egyháztanácsosok hivataluktól felfüggesztettek s a mennyiben erőszakoskodást követtek el a polgári hatóság kezeibe átadattak. — A másik peres ügy a t. eszlári, ott mind az egyháztagok, mind a lelkész komolyan megintettek.

13) Az erdőgyaraki és pankotai egyházaknak megengedtetett, hogy a lelkészi és tanítói állomásokat ideiglenesen egyesíthessék; a geszterédi és jékei egyházak leányosítása megadatott, míg a berendi kisdud egyház anyásítását nem engedte meg az egyházkerület.

14) A zsákai egyház körös nagy Révnek egy harangot ajándékozott; a cserépeskenézi, ombodi, n. b. a jomi, balsai eladások és vételek megerősítettek.

(Folyt. köv.)

T. S.

Lelkészerkezetletli elnöki beszéd.

Tartatott a tolnamegyei síóvidéki ág. h. ev. lelkészek jun. 1-én tartott értekezletén.

Tisztelt értekezlet! Kedves testvérek! Midőn ma először van alkalmam ezen helyen, melyre bizalmatok hívott, titeket üdvözölni, ezen megtisztelő bizalmatok bátorságot ad nekem, mielőtt értekezletünk folyama megindulna némely eszmét megpendíteni. S teszem azt, nem annyira tájékoztatásul, mire szükségtek nincs, és mire magamat hívatta nem érzem, mint inkább jelzésül egyházunk terén ez időszerint felmerült oly nevezetes mozzanatoknak, melyek figyelmünket a legnagyobb mértékben megérdemlik, és melyek egyházunk terén a szétszórt erőknak, és figyelemnek tömörülését ez időszerint eléggé indokolják.

S itt első helyen emlitem a magyarhoni prot. egyházunk beléletében legújabbán támadt, és már is magas hullámokban járó elvi mozgalmat. Tudjuk, hogy ev. egyházunkban már a jelen század kezdetétől fogva oly csend volt, mely majdnem megdöbbszentő vala azokra nézve, kik tudják, hogy ahol Krisztus a hajóban van, ott életnek kell lenni, és ahol élet van,

ott mozgás és hullámozás van. Mig a vezérzászlót vivő német prot. egyházban folytonosan zúgott az életfolyama, mig a számra nézve alig nagyobb svéd- holland- és helvét prot. egyházakban, különösen pedig a prot. puritanismus ama ős fészkeiben Amerikában és Skóciában a protestantismus vallásos életereje folyvást elevenen lüktetett, és éltető hatásában a multhoz képest alig csökkent: addig ev. egyházunkban, sőt talán mondhatom, a 3 millió léleknél többet számláló összes magyar prot. egyházunkban egy belülről kiinduló életjelt alig láttunk. Legfő ebb — a hajó tatarozása körül sürgött-mozgott néha a hajó népe az egyház szervezetének, és igazgatásának egy-egy kérdésében; hanem a hitelvekre nézve, melyek az egyháznak, mint a h i t - é l e t organismusának saját életelveit, és mozgó elemeit képezik, — itt nem zendült meg egy üdítő szellő. A hitélet egyházunkban mélyen aludt.

Ez nem maradhatott így t. értekezlet. Az egyház lelkiismeretének fel kelle ébrednie. Kell, hogy a protestantismus tisztába jöjjön önmaga és hitelvei felől. Mint a regebeli néma gyermek, mikor a gyilkos kezében az édes anyja életére felemelt gyilkot megvillani látta, egyszerre megszólalt; úgy egyházunknak a hosszú néma hallgatás után fel kelle szólalnia, midőn a protestantismusra a hitelvtelenség végveszélylyel fenyegető csapását felemelve és proclamálva látta.

Ime, e szempontból itélem meg az egyházunk beléletében észlelhető újabb elvi mozgalmakat, melyek legközelebb a ref. testvéregyház kebeléből forrtak ugyan fel, de a két egyház között a közös elvek csatornáján létező szoros összefüggésnél fogva hullámvetésekkel a mi ev. egyházunk hajóját is nagyban mozgatták, és miránk nézve is a legnagyobb fontossággal bírnak.

A másik tárgy, mely figyelmünket a legnagyobb mértékben megérdemli, és melyet bátor vagyok figyelmetekbe hívni, az országgyűlés asztalán fekvő néhány törvényjavaslat, melyek egyházunkat igen lényegesen érintik. Ilyen a felsőbb tanügyet és az egyház s állam közötti viszonyt szabályozó törvényjavaslatok.

Csak jelezni akartam e kérdések nagyfontosságát, és egyházunk szempontjából nagyhorderejű komoly voltát, hogy mindenünk, kik a hajóba hivatattunk, melyben a Krisztus vagon, e fontos mozgalmakkal szemben kiki legjobb hite, és komoly tanulmánya szerinti meggyőződésével állást foglaljon, Gyöng, jul. 7-kén 1875.

R i t t e r I s t v á n, s. k.
értekezleti elnök.

Népiskolai statistikai ügy Szoboszlón.

A napokban vettük „a tiszántuli reform egyházkerület statistikai állapotának kiutatás“-át az 1875-dik évre. — Becses lapjának 19-dik száma (173-ik lap) jelezte volt már e „kiutatás“ megjelenését, s kivonatolta az összegeket, melyek egyházkerületünk 1873—1874 évi állapotát tüntetik fel.

Tapasztalásból tudván, hogy egy teljesen hiv, pontos és minden kivánalomnak megfelelő kimutatást adni mily nehéz; látván hogy a jelzett 1875-re kiadott kimutatásban végösszegeül kijövő 95,408 tankötelessem vehető fel az egyházkerületünkben született s élő tankötelessék összegének valódi mennyiségeül: gondoltam, hogy talán nem veendő rosznéven lelkészársaim, ha röviden összefoglalva előterjesztem azon eljárást, melyet a statistikai adatok tisztába hozatala végett, s a tanköteles gyermekeknek minél fontosabb nyilvántartására nézve, — 1873-ban

kezdvén, már két éven át követtünk s czélszerűnek, jónak találtunk.

Nevezetesen: 1873-ban, az anyakönyvekből 1861—1866 született gyermekeket kiirván, nevüket a-b-c-rendbe szedve, bevezettük az ugynevezett „iskolai anyakönyvbe;“ kihagytuk ezen névsorból mindazokat, kik azon év július haváig elhalának. — Az ivrétbe kötött anyakönyv egyik lapján, illetőleg oldalán a következő rovatokat nyitottuk: 1. sorszám, 2. gyermek neve, 3. apa- 4. anya neve, 5. utca illetőleg tized és házszám. — Az ezen lapnak megfelelő másik oldalon 9 rovatot nyitánk, és egy sokkal szélesebb „jegyzet“ rovatot hagytunk fen, odajegyzendők tájékoztató vagy utba igazító észrevételeinket. — A 9 rovat felibe: „tanköteles évek,“ az egyes rovatokba például az 1866-ban születetknél „1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878 rendes és 1879. 1880. 1881“ ismétlő iskolai évek.

Ezen rovatokat aztán az 1873-ik év nyarán, midőn már az iskolai év megkezdett, a tanítóktól bekért névsor alapján kitöltöttük, és pedig úgy, hogy a ki 1866-ban születvén — a rendes időben iskolába adatott, az „1873“ számmal jelzett rovatba utánna „I“-et jegyeztünk, jelezvén általa, hogy az azon soron beirt gyermek 1873-ban az I-ső osztályba járt. — Nagyon természetes, hogy ezután, a ki 1864-ben született, de 1871-ben nem adatott fel, hanem csak 1873-ban, nem jegyeztünk az illető „1871 és 1872“ rovatba semmit; — hanem csak „1873“ rovatban az „I“-et.

Még eddig azonban, bárha igyekeztünk minden adatnak pontosan utánna nézni, teljesen kimerítő s jó kimutatást nem adhatánk; — mert sok növendéknek maradt egészen üresen „tanköteles évek“ rovata. — Ennélfogva már 1874-ben úgy foganasítottuk a kiirást, hogy az előállott névsor, anyakönyvbe lett beírása után szélyel vágattathatván, kihordassék az egyes szüléknek. Az az, részint azért, hogy tőlünk elköltözöttek nálunk az iskolázatlanok számát ne szaporítsák, részint, hogy az itt lakók közül is, a teljesen gyengék, sorvadozók, dadogók, siketek vagy nyomorékok egy vagy két évre felmentetvén, világi előjáróság által, mint makacsok, el ne marasztaltassanak: magunkhoz hivatánk minden szület tanköteles gyermekével együtt, s ekkor vettük számba a voltaképen iskolázhatókat, a felmentettek, - elköltözöttek, - kóborlók, - vagy netalán máshol elhaltakat. — Ugyanekkor, a felhívó levélkét a szülőknek visszaadtuk hogy azzal jelenvén meg a felvevő tanítónál, az a miénnkel egyező, pontos adatokat vezethessen névsorába.

Az eredmény kedvező volt. Mert például az 1867-ben született tanköteles gyermekek közül, alig pár héti munka után, pontosan kitudtuk mutatni, hogy meghalt 146; gyengeség vagy valami testi hiba miatt felmentetett (1 évre) 84; innen elköltözött 9; nem jelent meg, illetőleg vagy tanyán lakik, vagy holléte nem tudathatott 15; feladatott s az 187¹/₂ iskolai évben tényleg fel is járt 131. — Ez igen kedvező eredmény, ha azt vesszük hozzá, hogy 1866-ból másszerű utánjárás mellett az első osztályba csak 86 adatott fel, mig a többit iskolázatlan rovatba kénytelenítettünk vinni, nem tudván, hogy hol vannak, minő körülmény fogta el őket az iskoláztatástól.

Ezen évben ugyanazon eljárás ismételtetik, (de most épen folyamatban lévén, az eredmény még nem tiszta) azon hozzáadással azonban, hogy az 1867-ben szülöttek közül is mindazok újból előhivattak most, kik a mult évben felmentettek. — Magának a névsornak összeállítása s anyakönyvbe vezetése is csak annyiban tért el az eddigitől, hogy nt. esperesünk utasítása folytán, a fiukat külön, a leányokat ismét külön soroztuk a-b-c.

rendbe. Ez aztán, — mivel a tankötelesek összege, fi- és nő külön kívántatik kimutatatni: — felettébb meg is könnyíti majd az összeállítást.

Ily előmunkálat után, ha statistikát kívánnak tőlünk, minden bizonynyal kevesebb munkával, tisztább és pontosabb adatokkal állhatunk elő, mint állottunk akkor, midőn még anyakönyvünk nem volt. — Hogy hány tankötelesünk van, s hány hagyja el az iskolát a tanköteles évek előtt, ezt kimutatja az anyakönyv; hogy ezek közül hány jár fel tényleg az iskolába, azt kimutatja a tanítók által beadott névsor, melyből az idegenek, vagy nem vallásunkon levők kivételén, az összes tankötelesek számához adatnak, hogy azok miatt ne a mi iskolázatlanul maradtott gyermekeink száma kevesbedjék.

Igy például: 6—12 évesig tanköteles

fi: . . . . . 643; nő: 621;
tényleg jár fi: . . . . . 433; tényleg jár nő: 328;
nem iskolázott fi: . . . . . 67; nem iskolázott nő: 97;
tank. évelőtt elhagyta fi: 143; tank. évelőtt elhagyta nő: 196.

De ha már most hozzá vesszük, hogy a tényleg iskolába járó fiúk között 6 más vallásu vagy nem helybeli van; ugyszintén a leányok között is van ilyen 11; hogy statistikánk teljes legyen, s hogy ezen 6 fi és 11 nő (ott hol született s járnia kellene iskolába, szintén kihagyatván mint elköltözött) meg ne semmisüljön, vagy is a statistikába számot tegyen: tettük s tethettük a tanköteles fiukat 643 helyett 649-re, a leányokat 621 helyett 632-re, mikor aztán mi iskolázatlanaink, igazságosan 73 fi- és 108 leányra szaporodnak.

Ohajtandó volna kivinni, hogy minden felsőbbség, hova a lelkészeknek ily kimutatásokat kell küldeni, egyforma rovatokat kívánjon. — Mert mi sincs nevetségesebb, mint az, hogy ugyanazon helyről, a tanfelügyelőség, iskolába járónak kívánja te kintetni azokat is, kik az iskolát a tanköteles évek előtt elhagyták, s ekkor az iskolások száma 433-ról 576-ra, illetőleg 524-re növekszik, s így az általa adott kimutatás szerint 1100-ra megy az iskolások összes száma; az egyházi felsőbbség által vett kimutatás szerint pedig csak 761.

Z s i g m o n d S á n d o r,
reform. lelkész.

Az eperjesi tanítóképezde.

A 3 évfolyammal berendezett tiszakerületi eperjesi tanítóképezdeben az előadások jövő szept. hó elején megkezdődvén, ezennel kéretnek a t. cz. szülők, gyámok, sziveskednének az intézetünk által fölveendő növendékeket, — kiktől kívántatik, hogy az algymnasiumot kellő sikerrel végezték legyen — augusztus hó végéig az igazgatóságnál bejelenteni.

A növendékek ágyneműt, ruhát, tankönyvet kivéve, — minden n e l l á t t a t n a k, t. i. szabad szállással az intézetben, élelmezéssel (reggeli, ebéd és vacsorával), fűtés, világitással és írószerekkel. A szorgalmasak ösztöndíjakban is részesülhetnek.

Kelt Eperjesen, jul. 15-kén 1875.

A z i g a z g a t ó s á g.

b) K ü l f ö l d.

Májusi gyűlések Londonban.

(2.) Az egyházi missió társulat Chichester gróf előnökelete alatt tartá évi nagy gyűlését. Az Exeter csarnoknak

karzatai is tömve voltak. — W r i g h t, világi titkár, olvasta a pénzügyi jelentést, W r i g h t Vilmós lelkész meg a működésről való jelentés kivonatát, hálával jelezvén, hogy az angol nép kész szívvvel használta fel a távoli új tett-mezők felnyitását. Uj missió mezők nyitattak. Lagosban 20 év előtt a folyókat ember-áldozatokkal tisztelték pogány lakosai, s most a nép nagyrészt keresztyén s ajkai dicséretével áldoz Istennek. Ceylon szigetén 112 felnőtt keresztteltetett meg, Chinában 100, Ningpoban 34, Pekingben 16, s az iskolák látogattak. — Japánban még mindig fenyeget az üldözés, a társulatnak van 4 állomása és 6 missionarius. — A saskatchewan völgyben (a csendes tenger északi részénél) új év napján 100-an vették fel a keresztséget. — A lefolyt év alatt a missió állomások száma 157-re emelkedett, az ott működő európai lelkészek száma 211, a benszültöttek 154, összesen 365-re megy. — Iskola tanítók, világi ügynökök 23-an, nőtanítók 12-en, benszültött katecheták 2391-en munkálkodtak a világ téerein; az urvacsorázók összes száma tesz 24,497-et. — A d u r h a m i p ü s p ö k, kit népszerűsége miatt roppant tapssal fogadtak felálltakor, indítványozá a jelentés helyeslését. Hiszi, hogy a hitelesítőket sikerének egyik oka az érettek bocsátott imákban van; másik pedig hogy a társulat majdnem 3-ad félszázados fenállása óta mindig szilárdan állt az evangyéliom tanai mellett. A keresztyénség alapja annak is, hogy nemzetünk a világ népe közt oly magas pontra szállt; az forrása reményeinknek, békénknak és vigasztalásunknak. „A keresztyének reménye egész telyjében és hatalmában fenmaradand akkor is, mikor a bölcselők és socialisták elméleteikkel feledésbe menendettek.“ — Nem szabad szégyenelnünk, hogy evangyéliom elvűek vagyunk; azok ellenében, kik vakmerők állitni, hogy az evangyéliom vallása ma már erejét veszte, jó volt a multra, nem az a jövőre, maga a nagy gyűlés mutatja, hogy az Evangyéliom nem veszite erejét; a jelentés pontozatai az érdek és siker felől, nem pedig haldokló állapot felől tanuskodnak. — A szeretet elve is sokszor meghamisittatik mai napság, mikor a hibák és tévedéseket akarja mentegetni. Az igazi szeretet az igazságnak örvend és sajnálkozva igyekszik visszavezérelni a tévedőket. A tévely iránti rokonszenv nem szabados, az igazságnak kell fentartatni. Igen szép dolog az a hangoztatott egység, de az igazság előbb való az összhangzatnál, s a tartós egység egyedüli való alapja az igazság lényege. Az engedmények korát hangsúlyozzák, de az engedményezésnek nem szabad csak egy oldalon történni. Az i s t e n i i g a z s á g é legyen a főlény. Ez eszmék körül forgott a durhami püspök beszéde. E társulat évi bevétele volt 1,758,350 frt.

(Folyt. köv.)

(B. F.)

Mexicói egyházi állapotok.

A délamerikai köztársasági államok közt leginkább Mexicó érdeklődik az evangyéliomi egyház iránt. Az északamerikai presbyterianusok, az angol és külföldi biblia-társulat és a protestáns püspöki egyház munkálkodása folytán igen sok szívből fölébredt az evangyéliom utáni forró vágyódás. Ezer meg ezer azok száma, kik „tudakozzák az írásokat,“ és köztök sok hű evangyéliomi keresztyének, kik az evangyéliomnak hazájokban való terjedéseért imádkoznak és munkálkodnak.

Mexicó városában „Jézus egyháza“ név alatt van 5 gyülekezet, a szövetség különböző államaiban van 27, melyek az ókatholikus irányzathoz hasonló jellemmel bírnak: ezek a tiszta, eredeti katholica hitet törekeshnek helyreállítani. A Mexicó vá-

rosbeli gyülekezetek isteni tiszteletüket a Jose de Gracia templomban tartják és most azon iparkodnak, hogy a Szt. Ferencz székesegyházat megszerezzék. Van már egyházi fi- és leányiskolájok, theologiai intézetök és egyházi folyóiratuk, ily czimmel: „Az igazság“

Szervezet tekintetében a protestáns püspöki egyházhöz közelednek. Az amerikai egyházi hittérítési-társulat ezért elhatározta, hogy e művet Mexicóban a legerősebben támogatja, és f. é. január 9-kén Delaware püspököt Mexicóba küldötte, hogy a „Jézus egyháza“ gyülekezetének képviselőivel, az egyháznak protestáns püspöki egyházzá szervezése végett kölcsönösen értekezzenek.

E törekvések ellenében a római katolika egyház részéről heves támadások nem maradhatnak el. *Vista Hermosa* és *Apualcoba* lett véres jelenetek bizonyítják ezt.

Azalatt míg Mexicó pillanatnyira politikailag némileg nyugodt, a vallásos izgalom növekedik. Mult évi deczember 14-kén a congressus törvényt alkotott, mely az állam és egyház közti viszonyt szabályozza. — „Állam és egyház függetlenek egymástól; de az állam fölényt gyakorol minden vallás felett, amennyiben a fenálló intézmények megóvása és nyilvános fentartása úgy kívánja.“ Földbirtok szerzés, kivéve azt, a mi az isteni tisztelet közvetlen szükségletére megkívántatik, tiltva van; az egyház javára végrendekezés korlátolva van; minden szerzetes-rendek el vannak tiltva. Az egyházi ruhaviselet az egyházon kívül tiltva van; a polgári házaság érvényesítve van; a temetők polgári felügyelet alá helyezvék. Leghevesebb volt az ellenzés a zárdatörvényvel szemben.

Sajnálni lehet, hogy a congressus, minden tekintet nélkül a nép alacsony képzettségi fokára, a népeletbe mélyen bevágó egyik törvényt a másik után alkotja. Mert bár a Mexikóiak nemzeti érzése, különösen a francia expeditió óta, igen el van fogulva a klérus ellen, mindazáltal a visszahatás alig kerülhető ki.

I R O D A L O M.

(Könyvészet.)

Magyar prot. e. s. i. Figyelmező szerkeszti és kiadja Révész Imre, VI ik évf. VII-ik füzet 1875. július Debreczen. 8 r. 291--340 ll. ára félévre 2 frt. Bokor József: a zsidóság fejlődése és az apokalyptikus irodalom, folytatása fog következni; az ó-szövetségi irodalom szépen vázoltatik. Illő, hogy a nálunk igen mellözött ó-szövetségi irodalomhoz ujra vissza forduljanak a mivelő lelkek. — Rácz Károlytól: Dr. Kohlbrügge Fr. H. emlékezete. Kohlbrügge a hires ref. lelkész született Ámsterdamban 1803, elberfeldi lelkész 1846 óta, meghalt 1875. márcz. 5. Érdekes életrajz, hasznosabb lett volna e közlemény az ifjabb nemzedék lelki épülésére, ha Kohlbrügge elberfeldi lelkészetének finomabb s gyakorlatiabb mozzanatait is bővebben rajzolta volna. — Az egyháztörténelmi tárczában folytatattatik az 1821-ki ref. konvent jegyzőkönyve a tractusok uj és jobb felosztása, világi ülnökök felállítása, egyházak latogatása, szavazás, a kerületi persely pénz stb. felől hozott tárgyalással. Hodosi Sámuel ref. lelkész könyörgő levele az esztergomi börtönből (hol 11 hónapon át szenvedé már) I. Lipót királyhoz 1701-ből, — közli Pap Gábor vilonyai lelkész. — A szolnoki ref.

egyház folyamodványa, közli Szilády Áron. — Egyházi krónika: Németországról. ebből felemlítjük itt, hogy az összes német egyetemeken a folyó tanév téli felében 1826 hittanhallgató volt, legtöbb volt Lipesében t. i. 385 és legkevesebb Heidelbergben t. i. 9. — Angolországról, Hollandiáról, találólag van itt felemlítve, hogy azon modern állami törekvés (minőt már a kolosvári egyetem felállításánál követett a magyar kormány helytelenül), hogy az egyetemből kizárja a theológiát, papis' a elv s léha liberalismus. Magának az államnak is — szerintünk is, — oda kell hatni, hogy a keresztyénség különböző nagy és történelmi felekezeteinek a hazában is alkalom adassék a végre, hogy lelkészeik, kik a haza széleskörű és hatású tényezői lesznek, a leg tudományosabban képeztesse. — Helvétziáról, Franciaországról, Ausztriáról. — A különfélekéből kiemeljük a mi egyházkerületünknek egy szép határozatát a ker. hit védelme ügyében; ilyenre volna ma is égető szükség, nem a Baurféle irodalom terjesztésére, mit a prot. egyet kezdeményezett. Végre könyvészet.

Nem volna szabad e jeles, egyházunk igazi javát folyvást szíven viselő, folyóiratnak hiányozni egy lelkész lakról sem, sem segédgondnokaink, s világi ülnökeink asztaláról.

c) K ü l ö n f é l é k.

P o z s o n y. Az idevaló evang. egyház a magyartól lelkészi állomásra s a gyakorl. theologia tanszékére jul. 18-kán Zelenka Pál miskolczi ev. lelkészt 123 szavazattal 9 és 7 ellenében megválasztotta. A megyéből többfelől vettünk értesítést erre vonatkozólag; egyik aggodalmaknak ad kifejezést. Szabadjon remélnünk, hogy a széles olvasottságu Z. P. lelkész ur, ha tán szíven eddig nem szakított volna is a pesti prot. egylettel; jövőre hittanári állása s az egyházkerület megnyugtatása szempontjából is szép csendesen visszavonul attól.

B u d a p e s t. Az itteni ref. theologusok „önképző társulatáról“ s ennek a lefolyt tanévi működéséről érdekes tudósítást közöl a „prot. e. s. i. lap.“ Az ifju hitészek szépen és serényen munkálkodtak s érzik, „hogy van erejük a lelkesültséget folyton ébren tartani.“ Üdvözöljük a munkás ifjakat, s azt kívánjuk: maradjanak hivesek a Krisztus lobogójához minden időben, s a hívő lelkek áldása kísérje nemes pályájokon!

A s k ó t „egyesült presbyterián“ és az „angol presbyterián egyház“ egyesülése következtében jelenleg Angliában van 259 presbyterián gyülekezet, 46,610 urvacsorával s 1,495,940 frt. évi jövedelemmel.

London a debreczeni „üdvözlő szózat“ az összes presbyterián értekezleten Londonban Dr. Blaikie edinburghi hittanár által terjesztett elő, s örömmel fogadtatott. Az üdvözlő szózat a „Daily Review“ nagy napi lap jul. 23. számában van ismertetve. — A 48 szervezett testületbe oszlott presbyterian egyházak mindenike óhajtását fejezte ki a szorosabb viszonyba lépés iránt, s majd 100 követ által volt képviselve. (Jövő számunkban bővebben).

Izenet: Sajnáljuk, hogy Eudokiától, Tihanyitól, Ombodról, Csarodáról vett cikkeket eddigelé nem közölhattük, jönni fognak sorban.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.